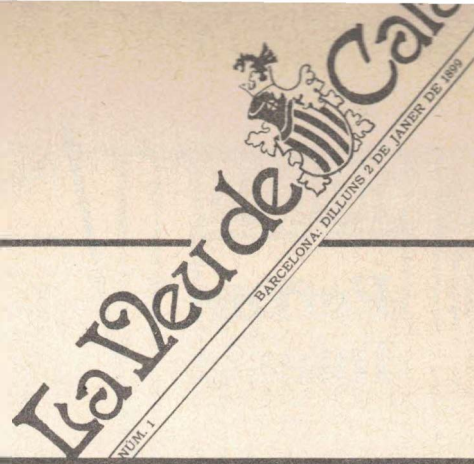

Pàgina oberta

Josep M.
Figueres

Salvem
la premsa!

La iniciativa privada, com en tants d'altres camps, al costat de la pública ha protegit la pervivència de diaris i revistes, de butlletins i publicacions de tota mena establint la custòdia en arxius i biblioteques col·lectius o a les hemeroteques particulars. Aquestes fonts en constant revalorització en la metodologia recent d'investigació històrica sovint no estan conservades com cal, amb tota garantia i amb l'accessibilitat que li atorguen uns catàlegs editats de títols conservats a biblioteques concretes, de títols publicats en unes àrees delimitades i, finalment, d'uns buidats dels articles signats, que els posin a disposició de la comunitat d'estudiosos.

No disposem d'un cens o inventari exhaustiu de la premsa feta a Catalunya. La benemèrita *Història de la premsa catalana* (1966) i les aportacions de Joan Givanel i Mas són encara imprescindibles per allò dels bornis en país de cecs i sense menysprear la categoria d'un ull, que val molt. Cal, però, la labor d'un equip ampli, homogeni i competent que enceti sense treva la sistemàtica recopilació de tota la premsa produïda dins Catalunya. La valenciana és en curs d'elaboració per la Institució Alfons el Magnànim de la Diputació Valenciana, la de Catalunya Nord ja ha estat fixada per la Biblioteca Nacional de París i la premsa d'Illes, Andorra, exili... és relativament mínima comparada als milers i milers de títols del Principat que en llengua catalana i castellana, i en esperanto..., han expressat el pensament, les inquietuds i les tensions de l'evolució social, política i econòmica en el decurs de tres segles d'ençà del seu naixement. També una labor de recuperació dels títols més importants amb el facsímil i estudi introductor i corresponent i l'edició d'unes monografies centrades en títols/temes concrets afavoriria el migrat panorama per a l'ús científic de la premsa.

De la postguerra ençà han aparegut una vintena de censos de premsa local, però en no dedicar-s'hi els historiadors han estat les bibliotecàries les qui han assolit un major grau de fiabilitat i

d'eficàcia. I no deixa de ser casual que els millors siguin els darrers elaborats des de la Generalitat amb les obres sobre Vic i Ripoll a cura de Concepció Miralpeix i M. Mercè Palomera respectivament.

Una altra gran iniciativa que cal emprendre sense dilació donat que el temps hi juga poderosament en contra és el manteniment físic de la premsa. Si considerem que una revista, un diari, desaparegut o viu tant hi fa, forma part del nostre patrimoni cultural, hem de ser conseqüents. Hom està sensibilitzat davant, i amb tots els respectes, d'unes pedres ordenades, unes fustes treballades o unes teles pintades però per al paper periòdic no hi ha aquesta bona predisposició, tant a nivell de carrer com de centres de decisió política o intel·lectual. Abans hom salvaria —i de fet ho fa— una pintura gòtica que «Pel & Ploma» o les runes d'una ermita romànica que tot el «Brusi» i «La Veu» o «La Publi» plegades. I és evident en un context en el qual priva, domina, el concepte econòmic de la cultura. Allò que reporta beneficis —turisme, imatge social, «oferta cultural»...— domina davant la callada labor d'ordenar un arxiu, editar-ne el catàleg o microfilm col·leccions úniques.

Tots els historiadors, estudiants, estudiosos... que sovint remenem paperam groguenc, envellit i malmès pels segles —o dècades, que cada vegada el paper és de pitjor qualitat i per tant té una vida mitjana més breu— coneixem l'angoixa de saber si es trencarà el full en girar-lo, si s'esmicolarà en tocar-lo suaument. I la visió del fràgil i trencadís suport em recorda una imatge de Fellini quan, en descobrir una romana catacamba, l'entrada de l'aire esborra els murals policromats conservats al llarg de dos mil·lenaris. Hem de protegir la premsa i fer-ho racionalment, amb mitjans i amb amplitud, tant si el govern socialista duplica els pressupostos de cultura com si no. És una responsabilitat històrica de la nostra generació. Els homes de la Renaixença formaren embrions de biblioteques i rescataren de l'oblit i de la incúria el que no cremaren el 1835, s'endugueren els francesos a

començaments de segle passat o senzillament s'exportà on sigui menys a la Biblioteca de Catalunya, I. M. H., A. C. A., A. N. C., etc. Les tècniques actuals ens possibiliten d'utilitzar eines que faciliten la lectura múltiple, la conservació perfecta i la fàcil reproducció. Micro-fitxes, microfilms... són uns elements que han de ser a l'ordre del dia. Protegir una publicació en perill de deteriorament passant-la a la prohibida «Reserva» de les biblioteques és només amagar el cap sota l'ala. La nostra premsa, des d'«El Europeo» i «El Vapor» fins a «Tele-Estel» i «Saber» és història viva per ella mateixa, font documental imprescindible i part consubstancial de la memòria col·lectiva. Microfilm-ho tot, buidar-ho tot, seria l'ideal mecanicista però el seu alt cost fa més operatiu actuar selectivament. Microfilm-ho aquells títols que no estan a biblioteques públiques de Catalunya, microfilm-ho allò que està en perill real de destrucció, en cinc o vint-i-cinc anys (el temps passa molt de pressa per una revista que ja té cent o dos-cents anys de vida), buidar-ho aquells títols que són de consulta massiva en el gremi, seran unes fites no solament dignes de lloança sinó, bàsicament d'índole pràctica.

No actuar davant aquesta problemàtica és deixar-se dur per la inèrcia general de la cultural-lluïment i de la cultura-espectacle. Potser encara som a temps de fer una recopilació sistemàtica de tota la premsa feta a Catalunya i aquest inventari serà la base per a una operació de microfilm de títols inaccessibles, deteriorats i/o únics. M'ha calgut consultar darrerament un setmanari figuerenc —volia saber què deien al federal Empordà de la ruptura Almirall-Pi el 1881—, la revista «El Impenitent». Se'n conserva, en biblioteques públiques, només un terç de l'edició. Quan el paper s'esquinci de vell, quan una catàstrofe cremi o humitegi la biblioteca, quan... ja no hi podrem fer res. Òbviament s'imposa la recerca, el microfilm i el catàleg operatiu. Hi arribarem a temps?